

ปัญหาในการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
กรณีศึกษา: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไร่เก่า
อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

จุฑามาส ภู่อศร**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทภารกิจ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน แนวทางในการแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้วิธีวิจัยเอกสาร และวิธีวิจัยสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายการวิจัย จำนวน 6 คน ผลการวิจัยพบว่า

บทบาทภารกิจของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค การควบคุมโรค และการให้บริการรักษาพยาบาล เป็นการให้บริการแบบผสมผสาน เน้นการให้บริการเชิงรุก ปัญหาในการดำเนินงานพบว่า มีปัญหาด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์และสถานที่ และด้านการบริหารจัดการ แนวทางในการแก้ไขปัญหา ควรมีการสนับสนุนการปฏิรูประบบการบริหารจัดการ เน้นการมีส่วนร่วม และเป็นระบบ ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน พบว่า ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ควรให้ความรู้ และสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพ และแนวทางในการพัฒนาในการดำเนินงาน พบว่า ควรมีความพร้อมในการให้บริการทุกด้าน มีการพัฒนา ปรับปรุงการจัดบริการให้มีคุณภาพ และมีการติดตามผลอยู่เสมอ

คำสำคัญ: ปัญหาในการดำเนินงาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

*บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง การดำเนินงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกรณีศึกษา: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

**นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

ระบบบริการสุขภาพของภาครัฐ มีการจัดแบ่งสถานพยาบาลในการให้บริการออกเป็นกลุ่มๆ โดยกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานของหน่วยบริการในแต่ละระดับตามลักษณะงาน แต่ระดับจะมีการประสานงานกัน รวมทั้งมีระบบการส่งต่อเป็นเครือข่าย มีสถานบริการในระดับต้น คือ สถานีอนามัย ซึ่งปัจจุบันเรียกขานใหม่ว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นสถานบริการด่านหน้าที่ตั้งอยู่ในชุมชน ให้บริการระดับปฐมภูมิ เมื่อเกินขีดความสามารถในการให้บริการรักษาพยาบาล ผู้รับบริการก็จะถูกส่งต่อไปยังสถานบริการระดับทุติยภูมิ ซึ่งได้แก่ โรงพยาบาลระดับอำเภอหรือที่เรียกว่า โรงพยาบาลชุมชน และสถานบริการระดับตติยภูมิ ได้แก่ โรงพยาบาลระดับจังหวัด หรือที่เรียกว่า โรงพยาบาลทั่วไป ดังนั้นระบบบริการสาธารณสุขของภาครัฐจึงมีการเชื่อมต่อกันด้วยระบบส่งต่อ เป็นสิ่งที่เรียกว่า "ระบบบริการสาธารณสุขแบบบูรณาการ"

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทภารกิจ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน แนวทางในการแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาบทบาทภารกิจ ปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาการดำเนินงาน ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการศึกษา คือ วันที่ 22 ธันวาคม 2555 ถึง วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2556

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงบทบาทภารกิจ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน แนวทางการแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการบริหารจัดการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ที่มีการสนับสนุนการปฏิรูประบบการบริหารจัดการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน/ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ราชการส่วนภูมิภาค องค์กรเอกชน โดยมีเป้าหมายร่วมให้เกิดระบบที่มีความยืดหยุ่น คล่องตัว มีความยั่งยืน มีความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ เป็นระบบที่ชุมชนสนับสนุน กำกับดูแล และรู้สึกเป็นเจ้าของ (กระทรวงสาธารณสุข, สำนักงานโครงการสนับสนุนนโยบายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล, 2555)

สิริพร สาลีศรี (2550) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงาน คือ ปริมาณงานมาก งบประมาณไม่เพียงพอ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ

สัมฤทธิ์ ท่าเหล็กเจริญ (2546) ได้ศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า งบประมาณมีน้อยไม่สอดคล้องกับโครงการที่ดำเนินการ มีปัญหาการบริหารจัดการภายในองค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละด้านของแต่ละฝ่าย และประชาชนในชุมชน

เมตตา บุญวัฒน์ (2554) ได้ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบลพังช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาอุปสรรคด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก งบประมาณที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการจัดสรรยังไม่เพียงพอต่อการบริหาร สถานที่คับแคบ

แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จของ Umeda (อ้างถึงใน สุวัฒนา ตุงสวัสดิ์, 2548, หน้า 276) กล่าวว่า การบริหารจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ เป็นการบริหารองค์การทั้งหมดเพื่อให้มีลักษณะที่ดีในการบริการซึ่งตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า

Wayne and Noe (อ้างถึงใน สุวัฒนา ตุงสวัสดิ์, 2548, หน้า 276) กล่าวว่า การบริหารจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ เป็นการควบคุมคุณภาพซึ่งมุ่งที่เงื่อนไขขององค์การ จากการใช้ความพยายามปรับปรุงคุณภาพร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายขององค์การ และใช้คุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการประเมินการทำงาน เน้นการปรับปรุงคุณภาพในกระบวนการอย่างต่อเนื่องซึ่งมีผลต่อการบริการ

แนวคิดการปฏิรูประบบราชการไทยไปสู่การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ของ วิเชียร วิทยอุดม (2551, หน้า 119) อธิบายว่า การบริหารราชการจากรูปแบบเดิมๆ ไปสู่รูปแบบใหม่ๆ หรือการปรับเปลี่ยนจากการบริหารราชการจากเดิม ไปสู่การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับกระบวนการทัศน์ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

และการให้บริการประชาชนเพิ่มมากขึ้น ก็ถือว่าเป็นจุดแปรผันที่สำคัญที่นำไปสู่การปรับกระบวนการทัศน์ในการบริหารราชการแบบใหม่

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัย 2 วิธีในการดำเนินการวิจัย ได้แก่

1. วิธีการค้นคว้าเอกสาร เป็นการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ตลอดจนข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2. วิธีวิจัยสนามมีสาระสำคัญ ดังนี้

ประชากรของการวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วยบุคลากรสาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวนทั้งหมด 100 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษารั้งนี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พยาบาล และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ดำเนินงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 6 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง ระหว่าง วันที่ 22 ธันวาคม 2555 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2556

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากข้อมูลที่เกิดขึ้นรวบรวมได้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

บทบาทภารกิจของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค การควบคุมโรค และการให้บริการรักษาพยาบาล เป็นการให้บริการแบบผสมผสาน และเน้นการให้บริการเชิงรุก รวมถึงการจัดการปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ในพื้นที่รับผิดชอบ

ปัญหาในการดำเนินงาน พบดังนี้ ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากร เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบ ด้านงบประมาณ พบว่า ไม่เพียงพอในการดำเนินงาน ด้านเครื่องมือ อุปกรณ์และสถานที่ พบว่า ไม่เพียงพอในการดำเนินงาน และสถานที่คับแคบ ด้านการบริหารจัดการ พบว่า การดำเนินงานยังขาดความคล่องตัว และขาดการมีส่วนร่วม ขาดการให้ความร่วมมือ แนวทางในการแก้ไขปัญหา มีดังนี้ ด้านบุคลากร ควรเพิ่มบุคลากร มีการอบรม

สร้างความรู้ความเข้าใจ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับงานที่ได้จัดทำ ด้านเครื่องมือ อุปกรณ์และสถานที่ ต้องการงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ให้เพียงพอ ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการสนับสนุนการปฏิรูประบบการบริหารจัดการ เน้นการมีส่วนร่วม มีความยืดหยุ่น คล่องตัว มีความยั่งยืน และเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน พบว่า ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ควรให้ความรู้ และสร้างความรู้ความเข้าใจ

แนวทางในการพัฒนาในการดำเนินงาน ควรจัดให้มีการร่วมมือในการให้บริการทุกด้าน เพื่อรองรับผู้มาขอรับบริการ มีการพัฒนา และปรับปรุงการจัดบริการให้มีคุณภาพอยู่เสมอ มีการติดตามผลอยู่เสมอ เพื่อให้ประชาชนมีความพึงพอใจ และมีความมั่นใจในการรักษาในชุมชน มีเวทีประชาคมในการพูดคุยถึงปัญหาในพื้นที่ในแต่ละชุมชน เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา มีการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเรื่องสุขภาพอนามัยให้กับประชาชน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีบทบาทภารกิจในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค การควบคุมโรค และการให้บริการรักษาพยาบาล เป็นการให้บริการแบบผสมผสาน ซึ่งสอดคล้องกับขอบเขตการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (กระทรวงสาธารณสุข, สำนักงานโครงการสนับสนุนนโยบายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล, 2555)

ปัญหาในการดำเนินงานมีปัญหา บุคลากร เจ้าหน้าที่ ไม่เพียงพอ งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินงาน เครื่องมือไม่เพียงพอ สถานที่คับแคบ การบริหารจัดการพบว่าการดำเนินงานยังขาดความคล่องตัว และขาดการมีส่วนร่วม ขาดการให้ความร่วมมือ ดังนั้นควรมีการสนับสนุนการปฏิรูประบบการบริหารจัดการ มีแนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ ควรเพิ่มบุคลากร มีการอบรม ควรจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับงานที่ได้จัดทำ จัดหาซื้ออุปกรณ์ให้เพียงพอ ควรมีการสนับสนุนการปฏิรูประบบการบริหารจัดการ เน้นการมีส่วนร่วม มีความยืดหยุ่น คล่องตัว มีความยั่งยืน และเป็นระบบ เพื่อให้คนในชุมชนเข้ามาสนับสนุน กำกับ ดูแล และรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ เพื่อป้องกันโรคในพื้นที่ อีกทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการโรค ป้องกันโรค ควบคุมโรคในพื้นที่ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นในการดำเนินงาน ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ควรให้ความรู้ และสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพ

แนวทางในการพัฒนาในการดำเนินงาน ควรจัดให้มีการร่วมมือในการให้บริการทุกด้าน เพื่อรองรับผู้มาขอรับบริการ มีการพัฒนา และปรับปรุงการจัดบริการให้มีคุณภาพอยู่เสมอ มีการติดตามผลอยู่เสมอ มีการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเรื่องสุขภาพอนามัยให้กับประชาชน

บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข, สำนักงานโครงการสนับสนุนนโยบายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล.
(2555). *ขอบเขตการดำเนินงาน การบริหารจัดการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล*.
ค้นเมื่อ 10 มกราคม 2555, จาก <http://hph.moph.go.th>
- เมตตา บุญวัฒน์. (2554). *การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ขององค์การบริหารส่วนตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิเชียร วิทญูอุดม. (2551). *แนวคิดรัฐประศาสนศาสตร์และทฤษฎีระบบราชการ*. กรุงเทพมหานคร:
ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- สัมฤทธิ์ ท่าเหล็กเจริญ. (2546). *ปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วน
ตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สิริพร สาลีศรี. (2550). *ศึกษาสภาพและปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้าน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สุวัฒนา ตุงสวัสดิ์. (2548). *เอกสารคำสอนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา
วิชาทฤษฎีองค์การ*. ม.ป.ท.